

Teema-arvio henkivakuutusyhtiöiden aktuaaritoimintojen raporteista 2021

Sisällys

1	Arvioinnin tavoitteet ja tausta	2
2	Säätelypohja	2
2.1	Vakuutusyhtiölaki	2
2.2	Delegoitu asetus	2
2.3	EIOPAn ohjeistus	3
2.4	Aktuaaristandardi	3
3	Yleiset suositukset	4
3.1	FSAP 2:n käyttö	4
3.2	Yleiset periaatteet	4
3.2.1	Aktuaariraportti yksi yrityksen johtamisen työkaluista	4
3.2.2	Aktuaariraportin kohderyhmä	5
3.2.3	Raportin ymmärrettävyys	6
3.2.4	Johtopäätösten perusteleminen	6
3.2.5	Aktuaaritoimintojen suorittamat tehtävät	6
3.3	Aktuaariraportin osat	7
3.3.1	Vastuuvelka	7
3.3.2	Lausunto yleisestä vakuutuspolitiikasta	7
3.3.3	Lausunto jälleenvakuutusjärjestelyistä	7
3.3.4	Osallistuminen riskienhallintaan	8
3.4	Vastuullisen matemaatikon selvitykset	8
3.5	Aktuaaritoiminnon lausunnon ja vastuullisen matemaatikon selvitysten päällekkäisyydet	8
4	Arvioinnin yhteenveto	8
4.1	Raporttien laadussa suurta vaihtelua	8
4.2	Aktuaariraportin merkitystä yrityksen johtamisessa ei aina tunnistettu	9
4.3	Raporttien keskeinen sisältö joskus vaikea hahmottaa	9
4.4	Johtopäätösten perusteluiksi ei riitä aktuaaritoiminnon mielipide	9
4.5	Aktuaaritoimintojen suorittamat tehtävät	10
4.6	Yhteenveto aihealueittain	10

1 Arvioinnin tavoitteet ja tausta

Finanssivalvonta on tässä raportissa arvioinut henkivakuutusyhtiöiden aktuaaritoimintojen laatimia, Solvenssi II -sääntelykehikon mukaisia aktuaaritoiminnolta edellytettäviä raportteja ja lausuntoja. Tarkastelussa on rajoitettu marraskuuhun 2022 mennessä Finanssivalvonnalle toimitettuihin dokumentteihin. Tässä raportissa esitetään tarkastelussa tehdyt havainnot sekä annetaan suosituksia raporteihin liittyen.

Analyysissä raportteja on tarkasteltu ja arvioitu kahdesta näkökulmasta: toisaalta, kuinka ne noudattavat asetettuja sääntelyvaatimuksia, ja toisaalta, kuinka ne kokonaisuudessaan sisällöltään ja laadultaan vastaavat ja edistävät käyttötarkoitustaan.

Tässä raportissa ei ole lähtökohtaisesti arvioitu aktuaaritoiminnon raporteissa kuvattujen tietojen oikeellisuutta tai kuvattujen prosessien asianmukaisuutta. Esimerkin omaisesti on kuitenkin voitu mainita ristiriitaisuuksia raportin sisällä.

Tarkastelussa on huomioitu itse raporttidokumentin lisäksi myös muut selkeästi yksilöidyt dokumentit, joihin raporttidokumentissa on viitattu. Tästä raporttikokonaisuudesta käytetään jatkossa, jollei asiayhteys muuta edellytä, nimitystä ”raportti”.

Nyt tehdyn kertaluonteisen analyysin jälkeen aktuaaritoiminnon raportteja käydään läpi ja arvioidaan osana vuosittaista säännöllistä valvontaa.

Kappaleessa 2 kuvataan aktuaariraportteja koskeva sääntelypohja, kappaleessa 3 Finanssivalvonnan yleiset suositukset, kappaleessa 4 yleiset huomiot raporteista sekä kokonaisyhteenveto ja kappaleessa 5 yhtiökohtaiset havainnot ja suositukset.

Tulevia aktuaaritoiminnon raportteja laatiessaan yhtiöiden tulisi huomioida niin yleiset kuin yhtiökohtaisetkin havainnot ja suositukset.

2 Sääntelypohja

2.1 Vakuutusyhtiölaki

Vakuutusyhtiölain 6 luvun 18:n 2 momentin 5) ja 6) kohdan mukaan aktuaaritoiminnon tulee antaa yhtiön hallitukselle lausunnot vakuutusyhtiön yleisestä vakuutuspolitiikasta ja jälleenvakuutusjärjestelyjen tarkoituksenmukaisuudesta. Lisäksi 3 momentin mukaan aktuaaritoiminnon on vähintään kerran vuodessa annettava hallitukselle raportti suorittamistaan tehtävistä ja niiden tuloksista sekä mahdollisista puutteista ja suosituksista puutteiden korjaamiseksi. Tämä koskee sekä kirjanpidollista että Solvenssi II -vastuuvalka.

2.2 Delegoitu asetus

Delegoidun asetuksen 272 artiklan 8. kohdan mukaan aktuaaritoiminnon on tuotettava kirjallinen raportti, joka toimitetaan [hallitukselle] vähintään kerran vuodessa. Raportissa on dokumentoitava kaikki aktuaaritoiminnon suorittamat tehtävät ja niiden tulokset ja yksilöitävä selkeästi mahdolliset puutteet sekä annettava suosituksia siitä, millä tavoin kyseiset puutteet olisi korjattava.

Delegoidun asetuksen 272 artiklan 6. kohdan mukaan yleistä vakuutuspolitiikka koskevan lausunnon [johtopäätöksiin on sisällytettävä ainakin seuraavat näkökulmat]¹:

- a) tulevien korvausten ja kulujen kattamista varten tarvittavien vakuutusmaksujen riittävyys, ottaen huomioon erityisesti taustalla olevat riskit (mukaan lukien vastuunvalinta), sekä vakuutus- ja jälleenvakuutus-sopimukseen sisältyvien optioiden ja takuiden vaikutus vakuutusmaksujen riittävyteen;
- b) tiettyihin homogeenisiin riskiryhmiin sisältyvän inflaation, oikeudellisten riskien ja yrityksen kannan rakenteessa tapahtuvan muutoksen vaikutus sekä järjestelmissä, jotka oikaisevat vakuutuksenottajien maksamia vakuutusmaksuja ylös- tai alaspäin vakuutuksenottajan korvaushistorian mukaan (bonus-malus-järjestelmät), tai muissa samankaltaisissa järjestelmissä tapahtuvan muutoksen vaikutus;
- c) vakuutusmaksukannan taipumus houkuttaa tai pitää piirissään lisääntyvässä määrin vakuutettuja henkilöitä, joilla on korkeampi riskiprofiili (negatiivinen riskinvalinta²).

Delegoidun asetuksen 272 artiklan 7. kohdan mukaan [jälleenvakuutusjärjestelyjen]³ tarkoituksenmukaisuutta koskevan lausuntoon [on sisällytettävä analyysi seuraavien erien asianmukaisuudesta]⁴:

- a) yrityksen riskiprofiili ja vakuutuspolitiikka;
- b) jälleenvakuutusten tarjoajat, ottaen huomioon näiden luottokelpoisuus;
- c) stressiskenaarioiden odotettavissa oleva kattavuus vakuutuksen myöntämisperiaatteisiin verrattuna;
- d) jälleenvakuutus-sopimuksista ja erillisyyhtiöiltä olevien saamisten laskenta.

2.3 EIOPAn ohjeistus

EIOPAN antaman hallintojärjestelmää koskevan ohjeiston ohjeen 49 mukaan yrityksen tulisi varmistaa, että aktuaaritoiminto raportoi [hallitukselle] olennaiset poikkeamat parhaan estimaatin ja kokemusperäisen tiedon välillä. Raportissa tulisi selvittää poikkeamien syyt ja ehdottaa tarvittaessa muutoksia oletuksiin ja muutoksia arvostusmalliin parhaan estimaatin laskennan parantamiseksi.

Lisäksi ohjeen 50 mukaan yrityksen tulisi edellyttää, että aktuaaritoiminto antaessaan lausuntonsa vakuutusten myöntämispolitiikasta ja jälleenvakuutusjärjestelyistä ottaa huomioon näiden seikkojen ja vakuutusteknisen vastuuvelan keskinäiset suhteet.⁵

2.4 Aktuaaristandardi

EIOPA ei ole antanut tarkempaa ohjeistusta aktuaariraporteista, mutta Suomen Aktuaariyhdistys on hyväksynyt FSAP 2 -standardin (Finnish Standards of Actuarial Practice: Actuarial Function Report under Directive 2009/138/EC), joka perustuu AAEn (Actuarial Association of Europe) vastaavaan standardiin (ESAP 2).

Kyseinen standardi kattaa Solvenssi II -sääntelyn vaatimukset sekä antaa hyvän ja käytännöllisen ohjeistuksen laadukkaan Solvenssi II:n mukaisen aktuaaritoiminnon raportin laatimiseen. FSAP 2 -standardi sisältää veloitteita ("must") sekä suosituksia. FSAP 2:n suositukset on vielä jaettu kahteen osaan: EIOPAn ohjeita vastaavat suositukset ("should" tai "shall), joita yhtiöiden tulee noudattaa tai selittää,

¹ Englanninkielinen teksti "...shall at least include conclusions regarding the following considerations" käännetty puutteellisesti suomeksi "...on sisällytettävä johtopäätöksiä ainakin seuraavista".

² "Anti-selection" käännetty suomenkielisessä tekstissä pelkästään "negatiivinen valinta".

³ Englanninkielinen teksti "...overall reinsurance arrangements..." käännetty virheellisesti suomeksi

"koko yrityksen vakuutusjärjestely". Tällä tarkoitetaan "jälleenvakuutusjärjestelyjä", mikä vastaa myös vakuutusyhtiölain sanamuotoa.

⁴ Englanninkielinen teksti "... shall include analysis on the adequacy of the following" käännetty virheellisesti suomeksi "...on sisällytettävä analyysi seuraavien tarkoituksenmukaisuudesta". "Adequacy" on käännetty sekä direktiivissä että vakuutusyhtiölaissa "asianmukaisuudeksi".

⁵ "Näillä seikoilla" tarkoitetaan toisaalta myöntämispolitiikkaa ja toisaalta jälleenvakuutusjärjestelyjä.

miksi se ei noudata, ja sellaiset suositeltavat käytännöt, joita ei välttämättä edellytetä noudatettavan ("may").

Aktuaaristandardi sisältää kolme kappaletta:

- Yleistä, joka sisältää mm. kuvauksen aktuaariraporttien tarkoituksesta ja soveltamisalasta
- Määritelmät
- Asianmukaiset käytänteet, joka sisältää mm. yleiset periaatteet, vastuuelan, lausunnon vakuutuspolitiikasta, lausunnon jälleenvakuutusjärjestelyistä ja osallistumisen riskienhallinnan täytäntöönpanoon

3 Yleiset suositukset

3.1 FSAP 2:n käyttö

Koska EIOPA ei ole itse laatinut suosituksia aktuaariraporttien muodosta, Finanssivalvonta suosittaa FSAP 2 -standardin noudattamista ottaen huomioon yhtiön ja sen tuotteiden riskit ja laajuus.

Finanssivalvonnan arvioinnissa on käytetty FSAP 2 -standardia. Standardi on Suomen Aktuaariyhdistyksen sääntöjen mukaisesti yhdistyksen täysjäseniä sitova.

3.2 Yleiset periaatteet

3.2.1 Aktuaariraportti yksi yrityksen johtamisen työkaluista

Vakuutusyhtiölaki edellyttää, että yhtiöillä on erilliset riskienhallinta- ja aktuaaritoimintonsa. Riskienhallinnan on tuotettava yhteistyössä aktuaaritoiminnon kanssa riski- ja vakavaraisuusarvioita ja aktuaaritoiminnon aktuaariraportteja.

Vakuutusyhtiölain mukaan riski- ja vakavaraisuusarvio on aina otettava huomioon vakuutusyhtiön strategisissa päätöksissä. Aktuaaritoiminnon taas on sisällytettävä raporttiin analyysi mahdollisista puutteista ja suositukset puutteiden korjaamiseksi.

Siis myös aktuaariraportti on osa yrityksen hallituksen ja aktuaaritoiminnon vuoropuhelua. Ollakseen toimiva aktuaariraportin tulee olla näkemyksellinen ja avoin, jotta se täyttäisi tehtävänsä. Raportti, jota kohderyhmä ei ymmärrä tai joka ei tuo lisäarvoa liiketoiminnan johtamiselle, ei täytä raportin tarkoitusta.

FSAP 2 (kappaleet 3.1.12 ja 3.1.13) suosittaa prosessia, jossa puutteiden ja suositusten pohjalta aktuaaritoiminto saa palautteen raportista ja jossa palautteen toteutumista seurataan seuraavan aktuaariraportin esittelyn yhteydessä. Ison-Britannian aktuaariyhdistys (Institute and Faculty of Actuaries) on kuvannut tämän prosessin seuraavasti:

Kuva 1: IFoAn suosittama prosessi laadukkaan aktuaaritoiminnan raportin laadinnan tueksi

Prosessi mahdollistaa yrityksen johdon osallistumisen aktuaaritoiminnan kehittämiseen ja töiden priorisointiin. Jatkuva vuoropuhelu tuo ymmärrystä aktuaaritoiminnan haasteista sekä mahdollisista laskennan ja oletusten virhelähteistä. Kun keskustelu on avointa, johto pystyy myös näkemään, miten mahdolliset konsulttien ja valvojien raporttien havainnot liittyvät aktuaaritoiminnan työhön, ja suhteuttamaan huomiot muihin kehityshankkeisiin.

Jotta prosessi toimisi parhaalla mahdollisella tavalla, aktuaaritoiminnosta vastaavan tulisi itse esitellä asia hallitukselle. On suositeltavaa, että tämä koskee myös tilanteita, joissa asia on esitelty ja sitä on käsitelty ensin hallituksen työvaliokunnassa.

Myös vastuullisella matemaatikolla on vakuutusyhtiölain mukaan erityinen vastuu esitellä lain mukaiset selvityksensä hallitukselle ja oikeus saada tietoa hallitukselta siitä, millaisiin toimiin hallitus on ryhtynyt esityksensä johdosta. Tämä oikeus ei toteudu, jos vastuullinen matemaatikko ei itse esittele selvityksiään hallitukselle. Sama koskee aktuaaritoimintaa.

Raportin ei tulisi olla vain edellisvuoden raportin päivitys. Raportin tulisi valmistua pääosin osana muuta aktuaaritoiminnon työtä, jolloin aktuaariraportin käyttöarvo kasvaa.

3.2.2 Aktuaariraportin kohderyhmä

Vakuutusyhtiölaki määrittelee selkeästi aktuaariraportin kohderyhmäksi yhtiön hallituksen. FSAP 2 (kappale 3.1.1) tunnistaa myös tilanteen, jossa aktuaariraporttia käyttävät muutkin tahot kuin yhtiön hallitus.

Hyvä käytäntö on, että tällöinkin laaditaan yksi yhteenvetodokumentti, joka sisältää keskeiset johtopäätökset, ja että kussakin dokumentissa ilmaistaan kyseisen dokumentin olevan osa aktuaariraporttia. Aktuaariraportissa itsessään tulisi selkeästi yksilöidä kaikki dokumentit, jotka muodostavat aktuaariraportin.

FSAP 2 (kappale 3.1.2) muistuttaa, että raportin muodon, tyylin, yksityiskohtaisuuden ja sisällön tulee ottaa huomioon haluttu kohderyhmä. Tämä vaatimus voi rajoittaa sitä, mitä kaikkea informaatiota aktuaariraportilla annetaan, tai voi tarkoittaa sitä, että aktuaariraportti sisältää liitteitä, jotka ottavat huomioon eri kohderyhmien tarpeet.

Yhtiön hallituksessa tulee olla myös aktuaaritoiminnon asiantuntemusta. Käytännössä FSAP 2 -standardi tarkoittaa kuitenkin sitä, että aktuaariraportin tulee sisältää tietoa myös siten, että muutkin kuin aktuaaritoiminnon asiantuntijat voivat saada yleiskuvan keskeisistä johtopäätöksistä. Toisaalta aktuaariraportti on myös dokumentti, jolla voidaan syventää yleisesti hallituksen osaamista aktuaariasioista.

Hyvä käytäntö on, että raportista tehdään myös lyhyempi diaesitys, joka esitellään hallitukselle. Tällä voidaan osin ottaa huomioon raportin yksityiskohtaisuuteen ja sisältöön liittyvät vaatimukset.

3.2.3 Raportin ymmärrettävyys

FSAP 2 (kappale 1.1.2) korostaa, että raportin tulee sisältää riittävästi tietoa ymmärtää aktuaariraportin johtopäätökset ja sen tulee mahdollistaa aktuaariraportilla esitettyjen tietojen olennaisuuden ymmärtämisen. Tämä edellyttää selkeätä ja ymmärrettävää informaatiota.

Taito kirjoittaa ymmärrettävää tekstiä on keskeinen osa aktuaarien osaamisvaatimuksia, mikä näkyy myös aktuaarikoulutuksessa. Tehokas viestintä tarkoittaa myös riittäviä kielellisiä vaatimuksia.

Tekstin ymmärrettävyyteen liittyy myös keskittyminen olennaisiin asioihin (vertaa myös FSAP 2, kappale 1.1.2). Esimerkiksi yksityiskohtaiset säädösviittaukset voivat piilottaa olennaisen viestin raportista. Kun FSAP 2:ssa edellytetään tai suositetaan jonkin prosessin tai menetelmän kuvaamista, kuvauksen tulisi olla sellainen, että se tukee hallituksen ymmärtämistä ja päätöksentekoa.

Ollakseen tehokas raportin tulee olla ennen kaikkea kiinnostava. Hyvä pöytätesti on miettiä, miten itse suhtautuisi raporttiin, jos olisi hallituksessa, ja mitä uutta hallituksen jäsen näkee raportissa, jos on lue- nut edellisen vuoden raportin. Jos raportin olennaiset osat löytyvät keskeltä tekstiä ja raportti muuten on paljolti toistoa edellisvuodesta, kannattaa miettiä, löytääkö lukija olennaiset viestit, jos ei halua lukea kaikkea tekstiä uudestaan.

3.2.4 Johtopäätösten perusteleminen

Aktuaariraportin johtopäätökset tulisi aina perustella. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi erilaisia laskelmia ja sen kuvaamista, miten aktuaaritoiminto on päätenyt keskeisiin laskentaoletuksiin ja mitä asiantuntijaharkintaa on käytetty.

Tärkeitä johtopäätöksiä ovat aktuaaritoiminnon antamat lausunnot. Lausunnossa tulee olla selkeitä suosituksia, joiden toteuttamiseen hallitus voi ottaa kantaa ja joiden toteutumista voisi seurata.

Jos johtopäätöksiä ei voida perustella laskelmin, aktuaariraportissa tulisi kuvata, miten johtopäätökset on muuten varmistettu. Esimerkiksi tietojen riittävyys ja laadun osalta voidaan kuvata, miten on varmistettu tietojen riittävyys ja laatu ja minkälaisia havaintoja siitä on ollut vuoden aikana.

Aktuaariraportin ei tule olla vain muusta liiketoiminnasta erillinen dokumenttinsa, vaan raportin tulisi osaltaan tukea yhtiön liiketoimintaa ja riskienhallintaa. Kun liiketoimintaa tarkastellaan usein vuosi- tai ainakin kalenterivuosisitasolla, myös aktuaariraportin analyysien tulisi vastata yhtiön käytäntöjä. Tämä voi vaikuttaa myös aktuaariraportin laatimisaikatauluun. Analyysin sisällä esitettävien lukujen ja näiden vertailulukujen tulisi kattaa yhtä laajat ajanjaksot, jotta ne olisivat selkeästi vertailukelpoisia.

3.2.5 Aktuaaritoimintojen suorittamat tehtävät

Delegoitu asetus edellyttää myös kaikkien aktuaaritoiminnon suorittamien tehtävien ja näiden tulosten dokumentointia. Ottaen huomioon suhteellisuusperiaate ja FSAP 2, kappale 3.1.4, riittää, että raportissa dokumentoidaan merkittävimmät tehtävät.

Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan merkittävimmät tehtävät voidaan dokumentoida esimerkiksi listamuodossa ja niiden tulisi sisältää myös kuvaus siitä, mitä edellisvuoden raportin suositusten osalta on tehty.

3.3 Aktuaariraportin osat

3.3.1 Vastuuelka

Vakuutusyhtiölaki ja delegoitu asetus edellyttävät, että raportin tulee sisältää tietoja aktuaaritoiminnan suorittamien tehtävien tuloksista. FSAP 2 tarkentaa, mitä tuloksia raportissa tulisi esittää.

FSAP 2 sisältää määräyksiä ja ohjeita laskennan tietojen riittävydestä ja laadusta, oletuksista, vastuuelan luotettavuudesta ja riittävydestä, menetelmistä ja laskentamalleista sekä herkkyyksianalyyseistä.

Merkittävimmät laskentaoletusten muutokset ja näiden perustelut tulee käsitellä erikseen yhtiön johdossa ja hallituksessa, mutta vuosittainen selvitys, miten oletuksia on muutenkin arvioitu, tulisi tehdä aktuaariraportilla. Osa laskentaoletuksista on sellaisia, että ne vaikuttavat myös lausuntoon yleisestä vakuutuspolitiikasta.

FSAP 2 sisältää myös ohjeita vastuuelasta esitettävistä tiedoista, vastuuelasta laskentajakson alussa ja lopussa, laskentaprosessien koordinoinnista ja parhaasta arviosta suhteessa kokemukseräiseen tietoon.

Vakuutusyhtiölain mukaan aktuaariraportti koskee sekä kirjanpidollista että Solvenssi II -vastuuelkaa. Ryhmissä, joissa on ryhmän aktuaaritoiminto, on suositeltavaa analysoida myös IFRS-vastuuelkaa. Finanssivalvonta suosittelee myös, että yhtiö laatii analyysin eri vastuuelkojen eroista ja erojen syistä.

3.3.2 Lausunto yleisestä vakuutuspolitiikasta

Delegoidun asetuksen 272 artiklan 6. kohta (ks. edellä kohta 2.2) vaatimukset lausunnolle yleisestä vakuutuspolitiikasta.

FSAP 2 sisältää asetusta täydentäviä määräyksiä ja ohjeita itse lausunnosta ja siitä, miten lausuntoon päädytty, maksujen riittävydestä, maksujousta ja negatiivisesta riskinvalinnasta.

FSAP 2 sisältää myös ohjeita ilmastonmuutoksen vaikutuksesta, vakuutuspolitiikan riippuvuudesta muista olennaisista yhtiön politiikoista ja riskinottohalukkuudesta ja jälleenvakuutusjärjestelyistä.

Vakuutusmaksujen riittävyyteen liittyy myös jälleenvakuutusten riittävyys, joten tämä on osin päällekkäinen myös kohdan 3.3.3 kanssa. Tässä kohdassa voitaneen arvioida erityisesti jälleenvakuutussopimukseen sisältyvien optioiden ja takuiden vaikutusta vakuutusmaksujen riittävyyteen.

3.3.3 Lausunto jälleenvakuutusjärjestelyistä

Delegoidun asetuksen 272 artiklan 7. kohta (ks. edellä kohta 2.2) sisältää vaatimukset lausunnolle jälleenvakuutusjärjestelyistä.

FSAP 2 sisältää asetusta täydentäviä määräyksiä ja suosituksia jälleenvakuutusjärjestelyjen riittävydestä suhteessa vastuovelkaan ja näihin liittyvien huolenaiheiden esittämisestä sekä miten lausuntoon on päädytty, jälleenvakuutusjärjestelyjen riippuvuudesta yleisestä vakuutuspolitiikasta, riskinottohalukkuudesta ja jälleenvakuutusyhtiöiden vakavaraisuudesta.

FSAP 2 sisältää myös ohjeistuksia siitä, miten jälleenvakuutusjärjestelyjen tehokkuutta arvioidaan. Sitä voidaan arvioida mm. käyttäen eri skenaarioita, arvioimalla jälleenvakuutuskorvausten vaikutusta yhtiön omiin varoihin ja näiden volatiliiteettia, arvioimalla jälleenvakuutusten saatavuutta ja uusimista.

3.3.4 Osallistuminen riskienhallintaan

FSAP 2 sisältää lisäksi ohjeita siitä, miten aktuaaritoiminto raportoi osallistumisestaan riskienhallinnan täytäntöönpanoon. Tyypillisiä aktuaaritoiminnon tekemiä tehtäviä ovat riskien mallintaminen ja osallistuminen ORSA-projektiin.

3.4 Vastuullisen matemaatikon selvitykset

Vakuutusyhtiölain 6 luvun 18 §:n mukaan vastuullisen vakuutusmatemaatikon on tehtävä riskienhallintaa ja sijoitustoimintaa varten yhtiön hallitukselle selvitys vastuvelan luonteeseen ja tuottovaateen sekä vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden ylläpidon asettamista vaatimuksista sekä yhtiön vakuutusteknisten riskien hallinnan asianmukaisuudesta ottaen huomioon yhtiön toiminnan laatu ja laajuus.

Soveltuvien osin FSAP 2 -standardi sopii myös ohjeeksi vastuulliselta matemaatikolta edellytettävien selvitysten laatimiseksi.

3.5 Aktuaaritoiminnon lausunnon ja vastuullisen matemaatikon selvitysten päällekkäisyydet

Aktuaariraportti, sellaisena kuin se on kuvattu FSAP 2 -standardin suosituksissa, sisältää myös elementtejä, jotka voisivat olla osa vastuullisen matemaatikon selvitystä. Vastuullisen matemaatikon selvitys voi olla osa aktuaariraporttia tai tästä erillinen dokumenttinsa.

Jos dokumentit ovat erillisiä eikä aktuaariraportissa haluta toistaa asioita, jotka on jo selvitetty vastuullisen matemaatikon selvityksessä, on huolehdittava riittävästä viittauksista aktuaariraportista matemaatikon selvitykseen.

4 Arvioinnin yhteenveto

4.1 Raporttien laadussa suurta vaihtelua

Yleisesti arvioiden aktuaaritoiminnon raporttien laadussa havaittiin suurta vaihtelua. Raporttien tulee huomioida yhtiökohtaiset erityispiirteet ja siten mukautua vastaamaan yhtiön omiin tarpeisiin, mikä tarkoittaa, että raporttien sisällöt poikkeavat käytännössä toisistaan. Sääntely asettaa minimivaatimukset, jotka raporttien laadinnassa tulisi huomioida.

Eräät raporteista oli selvästi vain päivityksiä edellisen vuoden raporteista. Joskus dokumentissa saattoi olla jopa raportin vuotuinen muutoshistoria. Jos aktuaaritoiminnolla ei ole muuta raportoitavaa kuin edelliseen raporttiin tulleet numeromuutokset, dokumentin kiinnostavuus on vähäinen. Vuoden tapahtumia tulee pyrkiä avaamaan ja selostamaan lukujen taustaa ja sitä, miten niihin on päädytty.

FSAP 2 -standardi oli usein selvästi tunnistettu, mutta standardin noudattamisessa havaittiin puutteita. Osa havainnoista kohdistui standardin suositusluonteisiin kohtiin, joita aktuaarien olisi tullut noudattaa ja ainakin voida selittää, miksi eivät niitä noudata.

Eräät raporteista oli selvästi laadittu laajentamalla vastuullisen matemaatikon aikaisempien selvitysten tietosisältöjä ja FSAP 2 -standardia ei ollut onnistuttu ottamaan huomioon.

4.2 Aktuaariraportin merkitystä yrityksen johtamisessa ei aina tunnistettu

Aktuaaritoiminnon raportin käyttötarkoitusta sekä kohderyhmää ei ole raporteissa aina tunnistettu. Monista aktuaariraporteista puuttuivat selkeät suositukset. Parhaimmissa raporteissa seurattiin myös edellisvuoden suositusten toteutumista.

Useista yhtiöiden raporteista saa vaikutelman kuin niissä pyrittäisiin vakuuttamaan yhtiön johto siitä, että aktuaaritoiminto on toiminut lain ja säännösten mukaisesti. Tämä lähestymistapa harvoin johtaa avoimeen vuoropuheluun.

4.3 Raporttien keskeinen sisältö joskus vaikea hahmottaa

Raporteilla keskeisen viestin hahmottaminen oli paikoin haastavaa tai mahdotonta. Tähän vaikuttivat myös dokumenttikokonaisuuksien rakenne ja jopa dokumenttien muotoilu.

Useissa raporteissa oli tunnistettu aktuaariraportin keskeiset vaatimukset. Kuitenkin tärkeitä viestejä johdolle oli paikoin vaikea löytää. Ne saattoivat olla esimerkiksi keskellä prosessikuvauksia tai ne puuttuivat kokonaan.

Aktuaariraportit koostuivat yhdestä tai useammasta dokumentista. Aina ei ollut selvää, mitkä dokumentit muodostivat aktuaariraportin, koska dokumenteista puuttuivat keskinäiset viittaukset.

Raporttien, joita ei ollut hajautettu useaan dokumenttiin, käyttöarvo osoittautui paremmaksi. Jos raportit oli hajautettu useisiin dokumentteihin, raporttien osat olivat irrallisia eivätkä muodostaneet selkeätä hallituksen toimintaa tukevaa kokonaisuutta.

4.4 Johtopäätösten perusteluiksi ei riitä aktuaaritoiminnon mielipide

Aktuaaritoiminnon lausunnot oli eräissä tapauksissa todettu ilman perusteluja tai perustelut olivat varsin yleiset. Aktuaaritoiminnon prosesseja oli kuvattu, mutta pelkkä prosessien kuvaaminen – varsinkin jos ne ovat vuosi toisensa perään samat – ei lisää raportin käyttöarvoa.

Parhaimmissa raporteissa lausunnot oli perusteltu hyvin sekä analyysien että analyysien tukevin graafein.

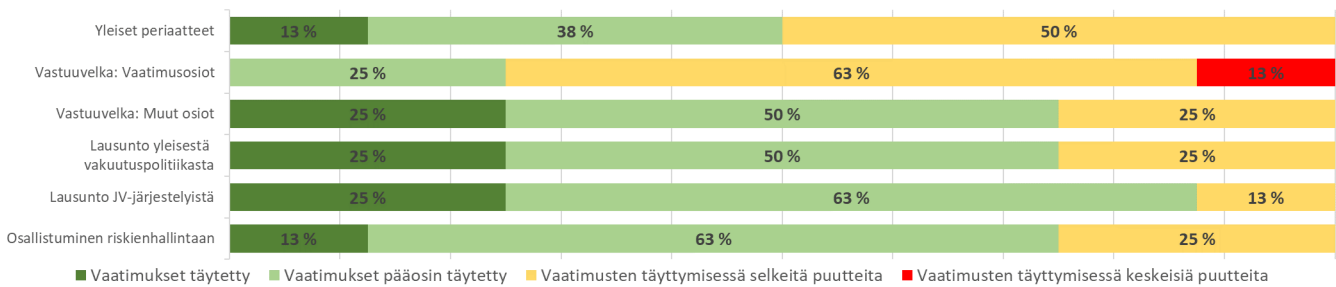
4.5 Aktuaaritoimintojen suorittamat tehtävät

Aktuaaritoimintojen vuoden aikana suorittamat tehtävät ja näiden tulokset oli useissa raporteissa lueteltu erikseen.

Parhaimmissa raporteissa keskeisimpiä tehtäviä ja näiden prosesseja oli avattu enemmän, jolloin samalla raportointiin tehtävien lopputulokset ja perustelut. Lopuksi saattoi vielä olla lista muista aktuaaritoimintojen tehtävistä.

4.6 Yhteenveto aihealueittain

Kunkin yhtiön raporttia on arvioitu erikseen. Arvioinnissa on käytetty samaa jaottelua kuin FSAP 2 -standardissa. Vastuuelvekaosio on jaettu keskeisempiin vaatimuksiin sisältäviin kohtiin sekä muihin, vain suosituksia sisältäviin kohtiin. Kuvassa 2 on näistä yhtiökohtaisista arvioista laadittu yhteenveto siitä, kuinka FSAP 2 -standardin vaatimukset ja suositukset ovat raporteissa yleisesti täyttyneet.

Kuva 2: Sääntelyvaativusten yleinen täyttyminen FSAP 2 -standardin mukaisesti jaoteltuna

Arviointi on toteutettu seuraavin kriteerein:

- *Vaativukset täytetty = Sääntelyn asettamat vaatimukset ja suositukset täyttyvät ilman huomionarvoisia puutteita.*
- *Vaativukset pääosin täytetty = Sääntelyn asettamat vaatimukset täyttyvät, mutta suosituksissa on puutteita.*
- *Vaativusten täyttymisessä selkeitä puutteita = Sääntelyn asettamien vaatimusten täyttymisessä on puutteita, tai suosituksissa on merkittäviä puutteita.*
- *Vaativusten täyttymisessä keskeisiä puutteita = Sääntelyn asettamien vaatimusten täyttymisessä on merkittäviä puutteita tai ne puuttuvat kokonaan.*

Arvioinnissa "may"-tasojen noudattaminen tai noudattamatta jättäminen vaikuttaa vain vihreisiin arvioihin ja "shall" ja "should" myös keltaisiin arvioihin. Punaisiin arvioihin vaikuttavat vain "must"-tason vaatimukset. Riskienhallintaan osallistumisessa ei ole "must"-tason vaatimuksia, joten sen osalta ei ole punaisia arvioita.